

PAEONIA.

medio nigra, purpurea quinque aut sex. Radix maris digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu adstringens, alba. fœminæ radicibus ceu glandes circiter septem aut octo inhaerent, ut in hastula regia. Fœminis à partu non purgatis sicca radix datur: ciet menses amygdalæ magnitudine pota: uentris doloribus cum uino pota auxiliatur. ualet contra regium morbum, & renum, ac uesicæ dolores. decocta in uino aluum fistit. Rubra grana rubentes menses fistunt, decem uel duodecim pota in uino austero, & nigro: stomachicis, & erosionibus ea esse prodest: à pueris pota initia calculorum eximunt. Grana nigra auxiliantur suppressionibus nocturnis, vuluæ strangulationibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulla, aut uino. Nascitur in altissimis montibus, & præruptis.

PAEONIA fœmina planta est uulgaris notitiæ: mas uerò contrà, quòd paucis in Italia locis proueniat. Hanc Pisis ad me Goritian misit hoc anno Lucas Ghinus Forocorneliensis, uir & doctrina, & rei medicæ cognitione præclarus. Sed & eam antea è Germania allatam uidimus. Pæoniæ uires posteritatis memoriæ tradidit Galenus lib. vi. simpl. med. ubi ita scriptum reliquit. Glycyfida, quam pentorobon, & pæoniam nuncupant, radicè habet leuiter adstringentem cum quadam dulcedine: etsi plusculum dentibus mandas, acrimoniã item quampiam subamarã subesse percipies. Proinde menses ciet ex melicrato amygdalæ pota quantitate. Sanè tundere eam oportet, ac cribrare, & sic inspergere. Expurgat porrò etiam iccur obstructum, & renes. Sed hæc efficere nata est, quã acris, et subamara est: quã uerò quiddam etiam adstrictorium obtinet, uentris fluxiones sistere potest. Verùm eã tunc in austerorum uinorum quopiã decoctam bibere conuenit.

Pæoniæ consideratio.

Vires ex Gal.

Galeni historia.

Est autem facultate omnino rescicatoria uehementer, ita ut non desperauerim eam etiam adalligatam, quod meritò creditum est, puerorum epilepsias sanare. Equidem uidi puellum quandoq; octo totis mensibus morbo comitali liberum, ex eo quo gestabat radicè tempore: ubi uerò fortè fortuna quod à collo suspensum erat decidisset, protinus morbo correptus est. rursusq; suspensò in locum illius alio, inculcate postea se habuit. Porrò uisum est mihi satius esse de nuò id collo detrabere certioris experientie gratia. Id cum fecissem, ac puer iterum esset conuulsus, magnam recentis radicis partem ex collo eius suspendimus: ac deinceps prorsum sanus effectus est puer, nec postea conuulsus est. Rationabile itaq; erat aut partes quaspiã à radice defluentes, ac deinde per inspirationem attractas, ita affectos locos curare, aut aerem à radice assidue mutari, & alterari. Nam hoc pacto succus Cyrenaicus columellam phlegmone affectam iuuat, & melanithium frictum palam desiccationes, & grauedines desiccet, si quis id in calidum linteum rarum liget, assidueq; calorem ex eo per inspirationem, quæ per nares fit, attrahat. Quinetiam si compluribus linis, & maxime maris purpuræ, collo uiperæ iniectis, illis uiperam præfoces: easq; postea cuiuspiam collo obuincias, mirificè profuerit tum tonsillis, tum omnibus ijs, quæ in collo expullulant. Sed de talibus priuatim aliquando fortè conscribam. Nunc uerò sciendum est Pæoniæ temperamentum tenuiorem esse partium, & exiccatorium, haud tamen insigniter calidum, sed aut symmetrum, aut paulò calidius. Hæc planta Græcis λικυασίδη, & παωνία, Latinis item Pæonia nuncupatur: Arabibus, Feonia: Italis, Pconia: Germanis, Peonien: Hispanis, Rosa del monte, & Rosa albardeira: Gallis, Penoesne, & Pinoine.

Nomina.

Λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM.

CAP. CXXI.

LITHOSPERMON à seminis duritia nomen accepit. Folijs est oleæ longioribus, & latioribus, mollioribus, iacent humi, quæ ab radice exiliunt: ramulis rectis, tenuibus, firmis, crassitudine acuti iunci, lignosis: in quorum cacumine bifidi exortus cauliculorum speciem exhibent: folijs longis, inter quæ paruum semen, rotundum, erui magnitudine, duritia lapidea. Nascitur in asperis, & editis locis. Vim hanc habet, ut femine cum uino albo potu calculos frangat, pellatq; urinam.

Φάλαρις. PHALARIS.

CAP. CXXII.

PHALARIS cauliculos emittit zæ culmis fimiles, à minutis, ac nullius usus radicibus, multos, duùm palmorum geniculis cinctos, graciliores tamen, ac dulces: semen candidum, oblongum, milij magnitudine. Tunditur, & in aqua aut uino succus ad uesicæ cruciatus utilissimè bibitur. Semen cochlearis mensura potum, ad eadem efficax est.

R LITHO

Lithospermi
consider.

LITHOSPERMON hodie seplastarij, & omnes ferè medici Barbaros secuti Milium solis nominant. Licet rectius fortasse Mauritanorum quoq; imitatione ab illis Milium Soler uocaretur. Quandoquidem hæc planta (ut scribit Serapio testimonio Aben Iuliel) frequens nascitur in montibus Soler: unde illi aptius fortè à loco, quàm à sole cognomentum imponeretur. Huius milij, ut cunque cognominetur, duo ostenduntur genera. maius, quod legitimum est Lithospermon, quòue Hetruria satis referta est. minus, quod longè frequentius ubiq; in Italia gignitur. Hoc utiq; non temere existimauere nonnulli esse Phalarida, quòd semen proferat milio persimile, subeandidum, & oblongum. Quibus facile subscribi posset, si planta hæc culmus geniculatis, ac etiam folijs zeæ similis spectaretur, quòd Oribasio Phalaris non modò culmos fundat zeæ similes; sed etiam folia. Ex ijs equidem notis, quæ planè in Milio solis minore desiderantur, cogor illis non adstipulari. Quin potius adducor, ut certò credam Phalarim esse plantam ab illa diuersam: eamq; fortasse, cuius aliquando picturam dabimus, quæ in syluestrium frugum genere, à quibusdam recensetur, adeò ut non desint etiam qui hanc appellent Syluestre milium. Est enim culmo, & folio zeæ, & semine candido & oblongo, milij ferè magnitudine. Caterion Fuchsius, uirum alioqui doctissimum, Lithospermon Dioscoridis omnibus propè nunc compertum, non cognouisse arbitor, quòd in suis clarissimis de stirpium historia commentarijs pro uero Lithospermo, illud quòd officinis Milium solis minus appellatur, depinxerit. Idem nihil minus deinde mihi quidem uidetur errasse in libro de compositione medicamentorum, quem nuper auctum edidit: ubi scriptis tradidit Lithospermi genus esse plantam illam barundinaceam, ex cuius seminibus, quæ nos Lacrymas uocamus, fiunt orbiculi, quibus filo traectis utuntur mulieres ad suas preces numerandas. Hanc autem opinionem quoniam confutauimus in Apologia, quam aduersus Amatium Lusitanum, quem fortè secutus est Fuchsius, scripsimus, hic ut satis alibi explosam relinquimus. Lithospermon, ut herbam summa admiratione dignam, eleganter descripsit Plinius lib. xxvii. cap. xi. cuius hic uerba subiiciam. Inter omnes herbas, inquit, Lithospermo nihil est mirabilius. Aliqui egonychon uocant, alij diospyron, alij heracleon. Herba quincuncialis ferè, folijs duplo maioribus, quàm rutæ, ramulis surculosis, crassitudine iunci. Gerit iuxta folia singulas ueluti barbularum, et earum in cacuminibus lapillos candore, et rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritia uerò lapidea. Ipsi, quæ pediculis adhereant, cauernulas habent, & intus semen. Nascitur et in Italia, sed laudatissimum in Creta. Nec quicquam inter herbas maiore quidem miraculo conspexi. Tantis est decor, uelut aurificum arte alternis inter folia candidis antibus margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascētis. Lacere, atq; humi serpere auctores tradunt. Ego uulsam, non herentem uidi. hæcenus Plinius. Lithospermi in simplicium medicamentorum libris, Galenum meminisse non inuenio. Verùm Phalaridis, quam phalerim nuncupat, uires reddidit libro viii. eorundem, sic inquit. Phalaridis herbe tum succus, tum semen, tum folia potu auxiliari creduntur uescæ doloribus, ceu in sese habeant quidpiam tenuium partium, & calidum. Quod Græci λιθόσπερον, Latini quoq; Lithospermum uocant: Mauritanij, Kulb, Culb, Calt, seu Calab: Itali, Lithospermo, & Milium solis: Germani, Meerbirz, & Steinsomen: Galli, Gremil, & Herbe aux perles.

Lithospermi
hist. ex Plin.

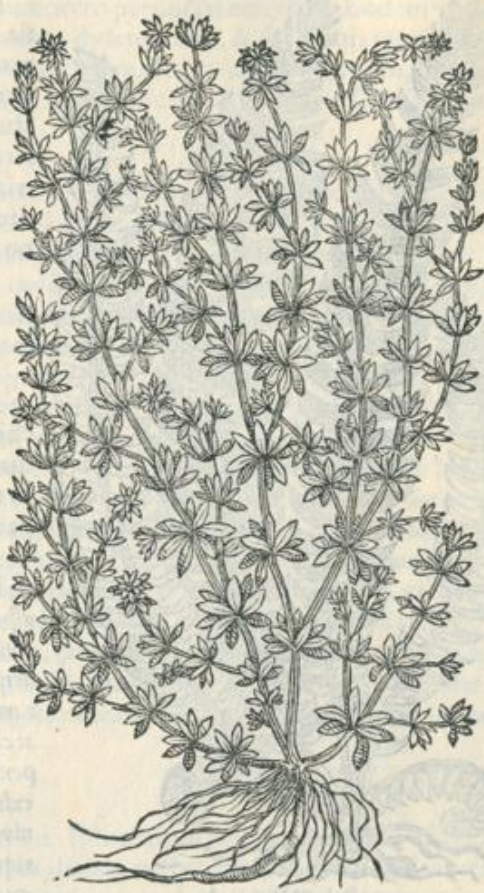
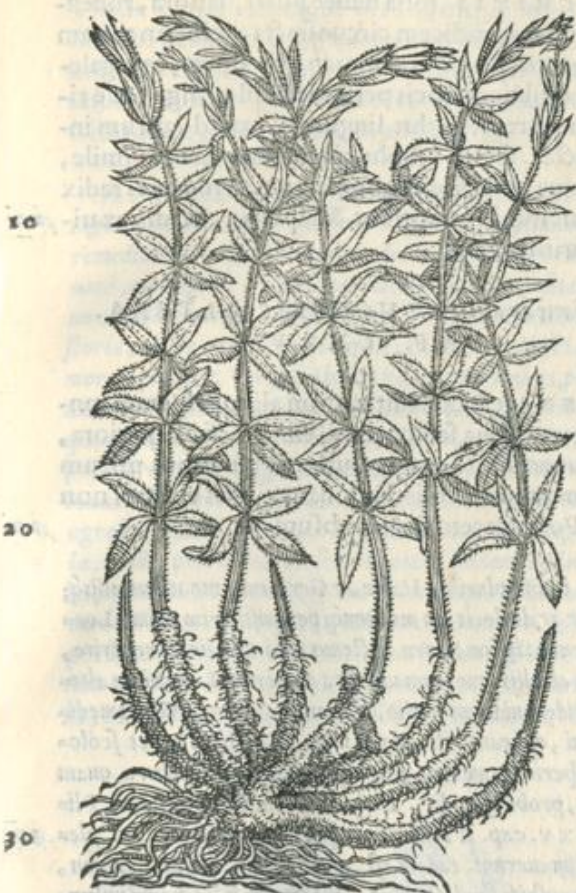
Phalaridis ui
res ex Gal.

Nomina

Ε'ρ'θ'ρ'δ'α'ου

RUBIA SATIVA.

RUBIA SYLVESTRIS.

Ερυθροδανον. RUBIA.

CAP. CXLIII.

ERYTHRODANVM radix rubra est, qua tinguntur lanæ. Vna sponte prouenit: altera feritur, ut in Thebana Gallia, & Rauenna Italia: in Caria inter oleas, ut in aruis, solo creditur. Hanc non sine quæstu ferunt: nanque maximum ex ea sentiunt prouentum. Asperi caules, & quadranguli, longi, aparina non dissimiles, robustiores, & multò prorsus maiores: folijs per interualla circum articulos, stellatim decussatis. Semen eius rotundum, inter initia uiride, mox rubrum, postea cum ematuruit, nigrum: radix tenuis, longa, rubra. Vrinam ciet: qua de causa regio morbo opitulatur, pota cum aqua mulsæ: item ischiadicis, & resolutis. Crassam, copiosamque urinam pellit, nonnunquam & sanguinem: bibentes tamen quotidie lauari oportet, & excrementorum quæ redduntur differentiam spectare. Aduersus serpentium morsus, ramulos cum folijs uino bibere prodest. Semen ex aceto potum, lienem absumit. Imposita radix trahit partus, menses, secundasque. albæ uutiligini illita ex aceto medetur.

RUBIA, quam Græci Erythrodanum dicunt, Hetruscis nullis non cognita: neque medicis solum, ac seplasia-
 50 rijs cognoscitur: sed etiam mulierculis, ac rusticis, ijs præsertim, qui in locis habitant, ubi lanificio opera impenditur, quandoquidem inficiendis tingendisque lanis aptissima est. Quapropter rustici, & agrestes mulieres, quod lanarum in-
 fectores Rubie quotannis plurimum emant, huius radices effodiunt, & uendunt, unde tantum quæstus faciunt, ut sibi suisque uictum suppeditent. Mittit hanc abunde Hetruria, præcipue Senensis ager. Expetuntur folia nostratibus mu-
 lieribus, quod asperrima sint, ad stagnæ uasa detergenda: siquidem mirum dictum quam pulcherrime nitescant, quæ Rubiam fuerint experta. Rubia meminit Galenus libro vi. simplicium medicamentorum, ubi sic scribit. Est au-
 tem Rubia tinctorum radix acerbæ, & gustu amara. Itaque quæcunq; agere dictum est superiore libro, ubi in unum eiusmodi coierint facultates, ea omnia in hac radice luculenter conspicies. Quippe cum & lienem, & iecur expur-
 get, & urinas crassas, multasque, ac nonnunquam etiam sanguinolentas uacuet. Quin & menses ciet, ac mediocriter quæ extersionem postulant, extergit: proinde uutiligines albas cum aceto illita iuuat. Sunt qui eam ischiadicis, hoc est, coxendicum doloribus afflictis, & resolutis, in potu cum melicrato exhibeant. Id ερυθροδανον Græcè dicitur, quod Erythrodanum, & Rubia Latine: Paue, Fue alsabagin, Arabicè: Erithrodano, & Rubbia, Italicè: Ferber roet, Germanicè: Ruuia, Hispanicè: Garance, Gallicè.

Rubie confi-
deratio.

Rubie uires
ex Galeno.

Nomina.

R 2 Λουχίτις.

LONCHITIS ALTERA.

ΛΟΥΧΙΤΙΣ. LONCHITIS. CAP. CXLIIII.

LONCHITIS folia habet porri, latiora, rubentia, plurima, ad radicem circumfracta, ueluti in terram procumbentia, pauca in caule: in quo flores, ceu gale-riculi, hiantibus comicis perfonis similes, nigri, & è ri-ctu albam exerentes uelut linguam, quæ ad labrum in-ferius spectet. semen inuolucris clausum lanceæ simile, triangulum: unde sibi cognomentum arrogauit. radix dauci. Nasçitur in sitientibus, & asperis. Radix ex ui-
no pota urinam ciet.

ΛΟΥΧΙΤΙΣ ΕΤΕΡΑ. LONCHITIS ALTERA. CAP. CXLV.

ALTERA est Lonchitis, quam aliqui asperam lon-chitin dicunt: folia scolopendrij emittit, sed asperiora, maioraque, ac multò magis diuisa. Vulneribus mirum in modum prodest, in eisque inflàmationes excitari non patitur. Pota ex aceto lienem absumit.

ETSI in compluribus Italie, ac Germanie montibus, alijsq; asperis, & aridis locis diu multunq; perquisiuerim primũ Lon-chitidis genus: ipsum tamen hæcenus mihi non licuit reperire, neq; etiam ab alijs inuentum uidere. Ceterũ Lonchitim alte-ram iam pridem uidimus studio, ac liberalitate Lucæ Ghini medi-
ci clarissimi, qui eam Pisis ad nos misit. Hæc folia habet scolo-pendrij, asperiora, maiora, magisq; diuisa, ut eius pictura, quam exhibemus, probè ostendit. De prima Lonchitide disseruit Pli-nius lib. xxv. cap. xi. ubi sic inquit. Lonchitis non, ut ple-
rique existimauerunt, eadem est, quæ xyphion, aut phasgation, quanquam cuspidi similis semine. Habet enim folia porri ruben-tia ad radicem, & plura quàm in caule, capitula personis comi-cis similia, paruam exerentibus linguam, radicibus prælongis. nascitur in sitientibus. Hæcenus Plinius, qui horum pleraque à Dio-scorida mutuatus est. Lonchitidis utriusq; meminit Gale-nus lib. vii. simplicium medicamentorum, ubi de earum uiribus ita scribit. Lonchitis, eius uidelicet, quæ semen habet triangula-re, figura lanceæ simile, radix potissimum quodammodo similis est radici dauci: proinde urinam ciet. Porro eius, quæ scolopen-drie similia habet folia, ea ad glutinanda uulnera idonea sunt ui-ridia: sed sicca cum aceto pota, lienes induratos sanant. ΛΟΥ-ΧΙΤΙΣ ut Græcis, ita etiam Lonchitis Latinis, & Lonchite Italis uocatur.

ALTHAEA.

Lonchitidis confid.

Lonchitidis uires ex Gal.

Nomina.

Αλθαία. ALTHAEA. CAP. CXLVI.

ALTHAEA, quam alij Ibisum uocant, in syl-uestrium maluarum genere est, cui folia ut cyclami-no rotunda, lanugine canescunt: flore rosaceo: bicu-bitali caule: radice lenta, intus alba. Althæa appellatur, quòd inter primas sit utilis, & pluribus polleat remedijs. Decocta enim in uino aut aqua mulsa, & per se cum imponitur tusa, efficax est contra uulnera: item ad strumas, parotidas, abscessus, mammarum inflam-mationes, fracta sedis, inflationes, neruorum rigores: siquidem discutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatri-cem perducit. Cocta, ut dictum est, adiecto suillo adipe, aut anserino, terebinthinæ, ut malagmatis len-tor fiat, facit ad vuluæ inflammationes, præclufionés-que, in pefsis subdita. Decoctum eodem fungitur mu-
nere: onera vuluæ, reliquiasque à partu extrahit. De-coctæ

coctæ radice succus ex uino potus, succurrit urinæ difficultati, calculosorum cruditatibus, dysentericis, ischiadicis, tremulis, ruptis. dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore. Viride semen siccumque tritum, uiligines in sole cum aceto perunctas emendat. Eodem cum oleo & aceto peruncti, à uenenatis non feriuntur. valet contra dysenteriam, & sanguinis reiectiones, aluique profluuium. In posca, aut uino decoctum bibitur, contra omnes uesparum, apum, similiumque aculeatos ictus. Folia cum olei momento, moribus, & igni ambustis illinuntur. Constat aquam, trita radice addita, sub diuo addensari.

10 ALTHAEA à Latinis posset Medica simpliciter dici, quoniam ab ἀλθαίων, quod Græcis mederi significat, Althææ con-
 fideratio.
 etymon habere uidetur. Quocirca merito scriptum reliquit Dioscorides, Althæam id nomen traxisse à multitudine
 remedium, & frequenti eius usu. Ea uulgaris herba est, nullisque non cognita. Latini hanc Ibiscum nominant. Italis
 uerò, corrupta à Latinis appellatione, & præposita malua, quod cum ea quandam habeat cognationem, composito
 nomine Maluauisco uulgò uocatur. Althæam memoriæ prodidit Theophrastus lib. IX. cap. XIX. de plantarum hi-
 storia, ubi de ea disserit ijs uerbis. Et radicem Ibisci aquam posse addensare aiunt, si tritam inieceris, sub diuoque hu-
 morem posueris. Constat Ibiscus folio maluæ maiori, pilosiorique; caule molli: flore luteo: radice neruosa, alba: fructu
 maluæ. caulis quoque gustu maluam reddit. Usus eius ad rupta, & tusses è uino dulci, & ad ulcera in oleo. Aliam
 quandam si carnibus concoquas, in idem aggregare, ac ueluti conglutinare posse affirmant: alias uim attractoriam
 possidere, modo magnetis lapidis, atque succini. hæc in inanimatis. hæc in inanimatis. hæc in inanimatis. hæc in inanimatis.
 20 lenus libro VI. simplicium medicamentorum, ubi eius uires ita descripsit. Ebiscus, siue althæa (est autem malua
 agrestis) facultatem habet digerendi, laxandi, phlegmone leuandi, mitigandi, concoquendi difficilia coctu tubercu-
 la. Radix porro eius, & semen cætera quidem similiter agunt, ut herba uiridis, sed tenuiorum partium, magisque ex-
 siccatioriam, ad hæc magis exterforiam quam illa facultatem ostendunt, ut & uiligines detergant, & semen re-
 num calculos confringat. Radicis uerò decoctum dysenterie, alui profluuii, & sanguinis reiectioni utile est, nem-
 pe cum adstringentem quandam facultatem possideat. Planta, quæ Græcis ἀλθαία, ἰβίσκος, & ἐβίσκος, La-
 tinis Althæa, Ibiscus, seu Ebiscus nominatur: Mauritanis, Chitini, Chathmi, siue Chathmie, & Rosa zæueni: Ita-
 lis, Maluauisco: Germanis, Ibisch, & Hejluurtz: Hispanis, Hierua cannamera, & Marmaie: Gallis, Guimauues.

Althææ con-
fideratio.

Althææ uires
ex Galeno.

Nomina.

Αλθαία. ALCEA.

CAP. CXLVII.

30 ALCEA syluestrium maluarum generi assignatur. folia habet diuisa, uerbenacæ proxima: caules tres aut
 quatuor, cortice cannabino uestitos: florem rosæ, par-
 uum: radices albas, latas, quinque aut sex, cum plurimum
 cubitales. Quæ cum uino, aut aqua potæ, dysentericis,
 ruptisque medentur.

40 ALCEAM hodie passim ferè in Italia aliqui Bismaluam, Alceæ con-
 sideratio.
 alij Maluam syluestrem, nonnulli etiam Maluauiscum agreste no-
 minant. Herba est caule, floribus, ac semine hortensi maluæ per-
 quam similis, sed folijs longiori incisura laciniatis, ranunculi mo-
 do. Nascitur in incultis, campestribus, & agrorum, scrobiumque
 marginibus, iuxta sepes, uias, ac semitas. Alceæ radicibus non
 desunt, qui althææ loco utantur, cum huius copiam non habeant,
 ad tumores tum solucndos, tum emolliendos. Porro Alceæ pe-
 culiari capite meminisse Galenum non reperio, nisi hanc syluestre
 maluam appellauerit, dum maluæ facultates libro VII. simpli-
 cium medicamentorum describit, his uerbis. Malua syluestris qui-
 dem digerentis paululiam, & emollientis leuiter est facultatis.
 Hortensis uerò quanto plus habet aqueæ humiditatis, tantò facul-
 tate imbecillior est. Fructus eius tantò ualidior est, quanto &
 sicior. hæc Galenus. Ceterum Paulus seorsum Alceam retu-
 lit lib. VII. ubi sic inquit. Alcea syluestris maluæ genus est. In
 uino pota dysenterie, & erosionibus medetur, potissimum eius
 radix. Huic herbe nomen Græcum, ἀλθαία: Latinum, Al-
 cea: Italicum, Bismaluam, Malua saluatica, & Buon uischio: Ger-
 manicum, Sigmars kraut: Hispanicum, Malua de Vngria, & Mal-
 ua montesina: Gallicum, Bimauue.

Alceæ con-
sideratio.

Alceæ uires
ex Paulo.

Nomina.

Κάναβις.

CANNABIS.

CAP. CXLVIII.

Cannabis cō-
sideratio.Cannabis ui-
tesex Gal.Mulierum er-
tor.

Nomina.

Anagyris cō-
sideratio.

CANNABIS fatiua planta magni in uita usus ad robustissimos funes factitandos: folijs fraxini, graui odore: caulibus proceris, inanibus: semine rotundo. quod largiore cibo genituram extinguit. Succus ex ea recente conuenienter aurium doloribus instillatur. Syluestris cannabis uirgas fert althææ similes, minores, nigriores, & asperiores, cubiti altitudinē æquātes: folio fatiua, nigriore, & asperiore: flore lychnidis, subrubro: semine, & radice althææ. Decocta radix, illitu inflammationes mulcet, tumores discutit, tofos articularum dissipat. Huius cortex torquendis funibus accommodatus.

CANNABIS fatiua planta est adeo uulgaris notitiæ apud omnes Europæ nationes, ut omnino superuacuum sit eius faciem uerbis representare. Syluestris autem quanquam in multis Italie locis proueniat cum syluosis, tum etiam campestribus; paucos tamen esse puto, qui legitimam ostendant. Ceterum fatiue semen in cibis sumptum planè contrarium efficit in gallinis, & in nobis: si quidem largius commanducatum nobis genituram extinguit: gallinas uerò ouiferiores reddit. Experientia enim compertum hæbeo, gallinas, quæ hyeme, quo tempore algoris seuitia raro oua parere solent, Cannabis semine uescuntur, numerosiore ouorum partu gaudere: id quod frequenti cantu suo declarant. Illud præterea mihi non abierit inditum, quod Cannabis recentis decoctum, expressa deinde fortiter herba, terrestrium lumbricorum cauernulis inspersum, statim eos euocat. Quod piscatoribus acceptum referendum est, qui hoc ingenio uermiculos capiunt suis hamis infingendos. Verum non modò terrenos uermes euocat Cannabis decoctum, & succus eius expressus, sed etiam (ut Plinius lib. xx. cap. xxiii. auctor est) uermiculos, & quodcunque animal in aurem intrauerit, eiicit. Hinc itaque quispiam conijcere potest, eius facultatem ad interaneorum uermes haud imbecillem fore.

Cannabis meminit Galenus lib. vii. simplicium medicamentorum, sic inquit. Cannabis semen flatus discutit, adeoq; desiccatur, ut si plusculum edatur, genituram exiecit. Sunt qui ex eo uiridi succum exprimentes ad aurium dolores ab obstructione, ut mihi uidetur, natos utantur. Et libro primo de alimentorum facultatibus, idem de Cannabi ita scribit. Non quemadmodum planta ipsa cannabis uitici quodammodo est similis, ita semen semini facultate est simile: sed plurimum ab eo disidet, ut quod concoctum est difficile, stomachoq; ac capiti noceat, prauiq; sit succi. Sunt tamen qui eo quoque friso cum alijs tragematibus uescantur. Tragemata autem uoco ea, quæ post cœnam, uoluptatis inter bibendum excitandæ gratia manduntur. Multum autem calefacit: ideoq; sumptum paulò largius caput ferit, uaporem sursum ad ipsum mittens, calidum simul ac medicamentosum. hæc Galenus. Ex quibus liquidò apparet, quàm grauiter errent mulieres, quæ pueris comitali morbo laborantibus Cannabini seminis decoctum exhibent. quo tantum abest, ut morbum curent, ut etiam eius augendi occasionem præbeant. Quæ planta Κάναβις Græcè, Cannabis item Latine dicitur: Arabicè, Scchedenegi, & Canab: Italicè, Canape: Germanicè, Zamèrhanff: Hispanicè, Canhamo: Gallicè, Chanure.

Ανάγυρις.

ANAGYRIS.

CAP. CXLIX.

ANAGYRIS frutex est arboris instar, perquam grauis odore: folijs uiticis, uirgisque: flore brassicæ: semen in corniculis non breuibus gignit, subrotundum, firmum, uersicolori facie, simile renibus, quod durefcit uua maturefcente. Tenera folia trita tumores illitu reprimunt: si partus hæreat, & secundæ, mensesque morentur, drachmæ pondere bibuntur in passo: sic & suspiriosis dantur, & contra capitis dolores in uino, difficulter parientibus adalligantur, ita ut à partu statim auferrantur. Radicis cortex concoquendis, discutiendisq; adhibetur. Semen commanducatum uomitiones uehementer ciet.

QUANVIS ueteres unius tantum Anagyris meminerint; duo tamen in Italia uisuntur genera. Maius in Apulia frequentissimum nascitur, et eo Campaniæ tractu, quo Terracina itur Fundum ad Tyrrheni litus: folijs uitici proximis: flore brassicæ racemoso: fructu hortensi similaci simili, amplioribus tamen, & breuioribus paulò siliquis incluso, colore purpurascete, usque adeo duro, ut aqua macerato, sua in pertinaci duritie consistat. Minus, quod ru-

74

ra Tridentina uulgò uocant Eghelo, maio & iunio mensibus grato in montibus spectaculo floret. Micat enim aureo flore, alteri omnino simili, odore tamen ingrato. Hinc cornicula prodeunt genistæ amula: in quibus semen continetur eiusdem genistæ magnitudine, sed oblongum, pbaseoli modo, colore subnigro. Quod comedentes quandoq; ignari passim ueluti legumina, crebris adeo uomitionibus afficiuntur, ut nonnunquam uiderim ego quosdam, qui sanguinem usque euomuerunt. Materies ligni durissima, quæ guaiaci modo exterius lutea est, interius uerò nigra. Incorrupta diu durat: proinde uinitores ex Anagyris palos faciunt sustinendis uitibus aptissimos, hosq; cæteris præferunt ex alijs arboribus factis. Quin & sagittarij ex ea ualidissimos arcus conficiunt. Hac planta scætet uallis Anania, ac uniuersus Tridentinus ager. Cæterum non desunt è recentioribus herbarijs haud obscuri nominis (quorum opinionem tuetur Conradus Gesnerus Tigurinus uir magnæ lectionis in suo libro animalibus dicato) qui putant, ac potius pro certo affirmant, alterum Anagyris genus, quod in montibus Tridentinis uulgari sermone Eghelo appellari supra diximus, eam sine contouersa arborem esse, quam Plinius lib. xvi. cap. xviii. Laburnum uocat, ubi ita scribit. A quas odere cupressi, iuglandes, castaneæ, laburnum. Alpina & hæc arbor, nec uulgò nota: dura ac candida materie: cuius florem cubitali longitudine apes non attingunt. Ex ijs Plinij uerbis abunde, ni fallor, cognoscitur, quòd ut falsa, reprobanda sit illorum opinio. Siquidem Laburni materie à Plinio candida describitur: non contra medullitus nigra, corticè tenuis lutea, in modum Guaiaci, qualis Egheli uocata materie planè cernitur. Præterea eghelus arbor est omnibus ferè cognita, quòd frequentissima in syluis reperiatur: non ea quidem uulgò incognita, ut de Laburno refert Plinius. Ad hæc Egheli flores, qui in arbore racemorum instar pendent, palmi longitudinem non excedunt: quos tamen Laburno Plinius cubitales reddidit. Illud insuper experientia compertum habeo (etsi contrarium asserat Gesnerus) quòd apes Egheli flores attingunt, nec eos aspernantur. Hæc nimirum sunt, quæ, meo quidem iudicio, refragantur tum Gesnero, tum omnibus ijs, qui cum eo hac in re sentiunt. quinetiam ostendunt, quàm magna sit differentia inter Laburnum & Eghelum. Hanc tamen plantam idem Gesnerus montani cytisi genus esse censet, arguendo quòd folia ferat terna ueluti cytisi, quodq; cytisi modo sit apibus ingrata. Sed is (pace uiri eruditi dixerim) in hoc maxime hallucinatus deprehenditur, Marci Varronis, Columellæ, & Plinij testimonio: ut qui inter cætera seri iubeant iuxta alucaria cytisi, quòd huius flore magnopere delectentur & alliciantur apes. Hoc similiter testatur Galenus libro primo de antidotis, ubi cytisi historiam & uires describit. Et miror certe, Gesnerum illa non uidisse, quæ tamen debuerat, si omnes, qui extant in Europa, libros perlegit, ut perlegisse conicitur ex Bibliotheca, quam edidit. Quare equidem non possum non in ea perstare sententia, quam iam pridem habui de planta Eghelo uocata, cum nulla sit firma ratio, quæ me cogat illorum subscribere iudicio, qui eam Laburnum Plinij esse existimant. Quantum igitur ego sentio, Eghelus erit Anagyris minor, aut Anagyris montana, si ita nobis liceat eam nominare. Nanq; non solian folijs, floribus, corniculis, semine, & omnibus deniq; notis Anagyrim prorsus æmulatur, ut eius effigies,

Opinio reprobata.

Opinio reprobata.

quam

CEPÆA.

Anagyris uires ex Gal.

Nomina.

Cepææ consideratio.

Cepææ uires ex Paulo.

Nomina.

Alismatis cōsideratio.

ALISMA.

quam hic damus, pulchrè demonstrat; sed etiam uiribus & odore, utpote qui in tota planta teter & grauis admodum sentiatur.

Anagyris uires memoriæ prodidit Galenus libro vi. simplicium medicamentorum, his uerbis. Anagyris frutex est grauius olens, & acris, digerentis, excoalsacientisq; facultatis. Sed folia etiãnum uirentia, cum propter humiditatis admisionem minus sint acris, idcirco tumentia reprimūt. At siccata incidentis sunt, exiccantisq; ualenter facultatis. Similem ferè facultatem habet radicis eius cortex. Semen autem magis subtilium est partium: sed & uomitum prouocat. Planta, quæ ἀνάγρις Græcis, Anagyris etiam Latinis dicitur: Anagiri, Italis.

Κητώα. CEPÆA. CAP. CL.

CEPÆA portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Folia in uino pota urinæ stillicidio, & vesicæ scabie laborantibus opitulatur. maxime id præstat, si cum decocto radicis asparagi eius, quæ myacanthon, hoc est, corrudam uocant, bibatur.

CEPÆAM, quam antea in nostris commentarijs Italica lingua conscriptis, ingenuè confessus eram me nõdum comperisse, aut ab alijs compertam uidisse, hoc tempore Venetijs ad me misit Ioannes Odoricus Melchiorius Tridentinus medicus pro ætate sua non imperitus, rei q; herbariæ non ignarus, mei adeo studiosus, ut si aliud non esset, hoc nomine tantum mihi plurimum diligendus sit, atq; etiam in filium habendus. Ad Cepæam hanc redeo. Ea sanè mihi uisa est ita adamusim Dioscoridis descriptioni respondere (id quod eius pictura, quam hic damus, graphicè ostendit) ut non dubitandum putem, quin hæc sit uera ac legitima Cepæa. Huius, quod equidem legerim, Galenus non meminit in simplicium censu. Veruntamen Paulus eius mentionem fecit libro vii. inter simplicia, ubi eam retulit his uerbis. Cepæa portulacæ similis est. Folia ipsius contra uescicæ se abies uuliter bibuntur. Radix cum asparago, quem myacanthinum, hoc est, corrudam appellant, pota, urinæ stillicidia, quæ ex obstructione fiunt, abigit. Κητώα ut Græcis, ita Cepæa Latinis, & Cepea Italis appellatur.

Ἀλίσμα. ALISMA. CAP. CLI. 40

ALISMA, alij Damafonion appellant: folia ei plantaginis, nisi angustiora essent, laciniosa, conuexaque in terram: caule simplici, tenui, cubito altiore: capitibus thyrsi: flore tenui, candido, palescente: radicibus tenuibus, ut ueratri nigri, acris, odoratis, modicè pinguibus. aquosos amat tractus. Radix, si drachma una, aut altera bibatur, his conuenit, qui leporem marinum deuorarunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut opiū hauserunt: torminibus, atque dysenteria, per se, aut cū parimodo feminis dauci, potui datur. conuulsis, & contra uitia vuluæ prodest. Herba sistit aluum, menstrua pellit, tumores illita mitigat.

QUANQVAM affirmat Ruellius, cui etiã Fuchsius subscribere uidetur, Alisma sibi cognitum esse, uocariq; à nonnullis Pastoralem fistulam, à quibusdam uerò Plantaginem aquaticam; tamen plantago hæc, quam etiam aliqui Barban sylvanam appellant, nullis notis cum Alismate conuenire deprehenditur. Siquidem Alisma folia fert plantagini similia, sed angustiora, & in terram reflexa: caulem mittit simplicem, ac tenuem. Plantago autem